

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

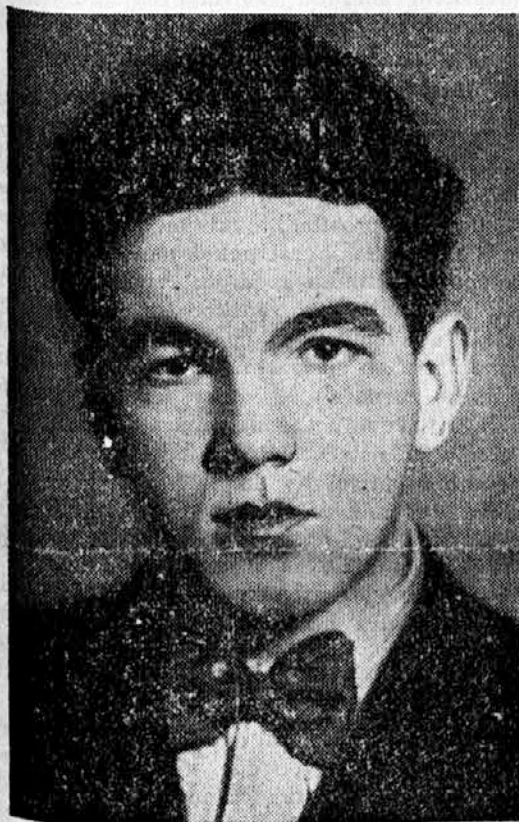
Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: L. Klauž
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 25. maja 1939

Leto V — Številka 30

Mladi fant iz Lučin

Rudolf Dolinar, cand. fil.

† 8. VI. 1937

Mladi fant iz Lučin, že v tretje rodi zemlja, ki si jo močil s svojo krvjo.

Zgrozila se je slovenska zemlja in v bolesti vztrepetala. V zelenem štajerju je kaplja nedolžne krvi kanila na njo, Dolinar Rudolf je obležal v že globokem žitu, mlado truplo je ugasnilo in se umirilo, z divjo rano v hrbtu.

Ti, naš rajni, si bil buden. Zajel si spoznanje, da bo gorje, če ne bomo čuli in molili. In si bil spoznanju pokoren, čul si in molil. In še zbiral in na izmerjenih vajetih si držal svoje bogate moči, da bi bila kdaj Tvoja straža še bolj zanesljiva in da bi Tvoja molitev še temnejše oblake predrla. Odganjal si volkove, ki nam grozeče kažejo zobe in volkove, ki se nam približujejo v ovčjih oblačilih. Izprevidel si sovražnika in se mu v bran postavil za našo zemljo in rod na njej. Pa Ti je poteklo življenje kakor Ti je bilo odmerjeno iz večnega zaklada.

V dneh zmagoslavja ljudske volje, ki je igraje odbila naval volkov z zobmi, da bi se mogla pripraviti na volkove v ovčjih kožuhih, si dal življenje, vse, kar si imel. Večni Gospodar je videl Tvojo tiho pridnost in Te je odpoklical.

Nauk „izrednih razmer“

Naj nam bo oproščeno, da tako trdovratno vztrajamo na vzgledih, ki jih svetu nudi Francija. Imamo dovolj razlogov za to trdovratnost. Da navedemo samo enega: vse, kar kjer koli po svetu nerga, kar se zaganja proti svojim domačim prilikam in režimom, kar rentiči proti državljski disciplini, proti omejitvam demagogije in nereda i. t. d. — vse to se ne prestando sklicuje na Francijo: anarhisti, komunisti, sindikalisti, levičarji vseh barv, brezidejni vladohlepneži in podobni ljudje. Pri nas ne prestando blebete o Franciji, o njeni »demokraciji« in pod. n. pr. slovita »omladina belgrajske univerze«, ki tako zelo rada govori in pošilja v svet »mnenje vse jugoslovanske mladine«, in o kateri danes že vsak otrok ve, da je pohlevno sredstvo v rokah komunistov. Ker se nam zdi, da so politični sistemi bolj iz področja administrativne tehnike, kot pa iz morale — duh, ki oživlja civilizacijo de-

žele odloča o nejni moralni vrednosti —, in ker so poleg tega politične oblike relativno-svojstvene, ne mislimo francoske politične stvarnosti podvreči kaki absolutni moralni kritiki. To, kar bi radi pokazali je, v kak samoprevari žive oni, ki se za svoj negativizem ne prestando sklicujejo na Francijo, ali pa bi hoteli varati druge.

Ne bomo se ustavljali ob vprašanju politične zrelosti množice francoskih volivcev, ne ob načinu, kako in kdo v Franciji razvršča kandidate, kako se ustvarjajo zahtevane večine — in kaj dejansko francoski parlament predstavlja, ali resnično demokracijo ali pa kaj drugega. Ne, bolj aktualna in poučna je nova »mimoparlamentarna« stvarnost, ki se je v okoliščinah izoblikovala oz. se še oblikuje v današnji politični Franciji.

Za »dveletnim vladanjem »ljudske fronte«, ki o njenem polomu danes več nihče ne dvomi, je prišel Daladier, ki je menil, da je potrebno ali pa primerno javno pribiti, da se mu pri konstruktivnem delu zdi nemogoče kakršno koli sodelovanje s komunisti. To je bil neke vrste »milostni strel« dejansko le še na papirju živeti »ljudski fronti«, ki pa je nihče ni imel poguma formalno razgnati. V parlamentu se je za tem sama po sebi brez dogovorov in obvez zvarila nova »nacionalna večina« brez marksističnih strank. Kmalu je Daladier vkrcal Reynonda, ki je pripravil gospodarsko-finančno obnovitveno triletko. Prvi problem: kako naj spravi triletni program s francosko parlamentarno tehniko, ko se pogosto zamenjujejo vlade in ko so poleg vsega pred durmi še nove parlamentarne volitve (aprila 1940)? Vlada odločno in uspešno prepreči poizkus splošne stavke dne 30. novembra 1938. Daladier zahteva enoletno polnomočje. Parlament — alfa in omega francoske centralistične demokracije — je izločen iz ustavno zakonodajne dejavnosti. Vlada na veliko izdaja zakonske uredbe. In časopisje že namiguje, da bo vlada bržkone sama izdala nov volivni zakon in da drugo leto volitev morda ne bo...

In kako se pred javnim mnenjem vse to opravičuje: »Izredne razmere«...

»Izredne razmere«? Torej je francoski tip parlamentarne demokracije pripraven le za »redne razmere«? Toda, kdaj so v socialnem in meddržavnem političnem življenju razmere »redne« in kdaj »izredne«? Kdo more to zanesljivo presoditi? In kaj, če se ušteje? Blum n. pr. je bržkone mislil, da vlada v »rednih razmerah«, pa se je v jeseni 1938 usodno izkazalo, da bi bolje napravil, ko bi vladal malo bolj za »izredne razmere«. Enako njegovi povojni predniki. In to toliko bolj, ko je francoska politična zgodovina zadnjih pol sto let polna opominov: uspavanje v komodnosti in nato zadnji hip, ko nevarnost že visi nad glavo, hipna oboroževalna »reconstitution«, »redressement«: Boulanger, 1905, 1914, 1938...

In kaj še le narodi, ki so brez skupne in

Današnja številka vsebuje:

**V senci tujega gospodstva
Zloba ali nalivnost**

**Akademiki na kongresu
Kristusa Kralja**

**Tistim, ki se žele posvetiti
medicini**

svoje politične zgodovine, tradicije, izkušenj, komaj začeli živeti samolastno politično in gospodarsko življenje? Ali niso njihove razmere dvakrat »izredne«? Gorje jim, ako bi se vdali utvari »rednih razmer«, ko morajo nadomestiti vse to, kar so drugi narodi v pogledu nacionalne samozavesti in gmotnega bogastva gradili stoletja...

Ni naša stvar razglabljeti kako dolgo namerava Francija tokrat razmere pojmovati kot »izredne«. Kljub temu pa je mogoče izluščiti en nauk iz dosedanjega valovanja francoske politične stvarnosti.

Bolj moder je budni realizem, ki vedno upošteva vse nepreračunljive psihološke in dinamične danosti narodnega in mednarodnega življenja. In temu realizmu ustreza, če pojmuemo življenjsko resničnost vedno v neki meri kot »izredno«, t. j. kot nekaj, kar se ne razvija po točno izmerljivih in predvidljivih zakonitostih nežive mehanike — kot je to zgrešeno predpostavljalo liberalizem.

Danes odmeva širom Francije geslo, da se je treba navaditi »živeti nevarno življenje«. To geslo doni kot krik hrepenenja po častnejšem in zanesljivejšem življenju, kot pa ga obljublja uspavalna utvara in vaba liberalizma.

Mednarodne združbe nergačev in nihilistov vseh vrst utegnejo torej biti v nevarnosti — samoprevare.

Sveti Duh in izobrazba

Izobrazba! Očarljiva beseda za vse poklice in stanove. Vsi se ne prestando trudijo za ime izobraženega človeka. Izobražen mož, izobražena žena, izobraženo ljudstvo: to veliko pove in pomeni v človeški družbi. Kljub vsemu prizadevanju pa je vendar malo ljudi, ki so vredni tega imena. Vzrok je ta, da mnogi sicer čutijo, v čem je fina izobrazba, nimajo pa v sebi moči, da bi si izobrazbo tudi priborili. Univerza in učena knjiga ima le malo ali skorajda nič stika z izobrazbo, o kateri sedaj govorimo. To je tudi vzrok, zakaj so včasih mnogi neučeni družabno bolj izobraženi kakor učeni.

Fina družabna izobrazba se kaže v tem,

da je človek zgled dobrohotnosti in spoštovanja do vseh ljudi; da svoje osebe ne sili v ospredje in da povsod gleda le na stvar ter nikogar ne žali. Za tako zgledno vedenje in ravnanje pa je treba luči in moči. To velja prav tako za posameznika kakor za družbo, bodisi države ali narode. Govoriti moramo torej o sv. Duhu!

Sv. Duh je luč in moč za pravo družabno izobrazbo. On nas uči, kako je treba razločevati med resničnim in med le hinavskim lepim vedenjem, med družabno dobrim in med slabim ravnanjem. Način medsebojnega občevarja in posvetovanja, ki ga razsvetljuje in na-

(Dalje na 2. strani)

vdihuje sv. Duh, je močno prepričljiv, pa nikoli ne prepirljiv in vsiljiv. Vedenje in govorjenje pod njegovim vplivom ni prisiljeno, nenaravno, pa tudi ne strahopetno. Ves nastop je preprost in naraven, ker ga vodi duh razsvetljene ponižnosti, ne pa duh nasilne oholosti. Takega ravnanja pa se človek ne more enostavno naučiti iz knjige o lepem vedenju, čeprav je tudi ta koristna.

Brez luči in pomoči od zgoraj naše govorjenje in delovanje ne bo prineslo mnogo sadov. Ničemern in domišljav človek ne bo nikoli velik in občudovan govornik, marveč le bolj ali manj smešen deklamator. Množice kar same ob sebi čutijo, kdo v resnici ž njimi čuti in dela zanje. Moč govora in sad dela nista toliko zamajena z velikim talentom in z izredno spretnostjo, kakor s prepričevalno zgovornostjo in delavnostjo v luči in moči svetega Duha. Naj se nikmur te besede ne zde preneznatne ali prenavadne, če noče vzbuditi v nas sumnje in bojzani, da računa samo nase in na svoje moči. Vzemite v eno roko kamen in v drugo gobo in stisnite oboje enako: iz kamna ne priteče niti kaplja, iz namočene gobe

pa se vlije obilica vode. Goba je duša, napolnjena s sv. Duhom, kamen je človek, v katerem ni moči sv. Duha. To misel in podoba rabi preprosti župnik Janez Vianej, na čigar mesto in leco si je komaj upal stopiti učeni govornik Lacordaire.

Pravite, da ni lahko biti naraven in preprost v svojem govoru in nastopu. Zares je treba dokaj vaje in truda, da se človek tako izraža kakor misli; da je vnet, ne posnet po narejenem čustvu. Zopet se moramo spomniti Gospodove besede: »Ako ne boste kakor otroci...« Otroci so nam všeč, ker je njih govor in nastop naraven, neprisiljen, preprost. Neznošni nam bodo le tedaj, če se prebudi v njih nečimernost in potisnejo v ospredje svojo osebo. Ta nadnaravnost in neprisiljenost nepokvarjenih otrok je in bodi pri odraslih ljudeh: luč in moč sv. Duha. To pa je notranja krepost, ki dela človeka izobraženega, da povsod iskreno govori in varno nastopa. Kadar torej čutimo, da ponehava v nas ta iskrenost in toplota, zatecimo se hitro k sv. Duhu. Binkošti nas vabijo in binkoštni darovi nas čakajo.

Nedeljske misli

BINKOŠTI

Evangelij binkoštna nedelje je vzeti iz Jezusovega poslovnega govora po zadnji večerji. Odstavek je vsebinsko nasičen, ker obsega kratko ponovitev vsega tolažilnega in vselega, kar je Jezus že ta večer povedal. V živimo se v trenutke pred odhodom na Oljsko goro in razumeli bomo vse bolj, zakaj navaja Jezus toliko tolažilnih izgovorov za bodočnost! Jezus hoče, da bi se nekatere misli zbeganim učencem za vedno in nepozabno vtisnile v spomin.

Apostoli uvidevajo vedno bolj svojo šibkost in nesposobnost. Jezus jim izroča naloge, ki obsegajo ves svet in daleč presegajo človeško moč apostolov. Cerkev, katere jedro tvorijo apostoli, naj bi se razširila med vse narode. Toda ta cerkev je v svojem jedru tako slabotna kakor čoln, ki ni sposoben za odprto morje. Pa tudi čolnarji-apostoli so še tako neizkušeni, da ni upanja, da bi se rešili. V to duševno razpoloženje poseže tedaj Jezus in obrne oči vseh apostolov proti binkoštim. Takrat pride tolažba in pomoč od zgoraj!

Prvi pogoj, da pride pomoč in tolažba od Svetega Duha, je živa vez z Bogom Očetom in Kristusom. Ta živa vez se kaže v vsakdanjem izvrševanju božje besede in volje: »Ako me kdo ljubi, bo moja beseda spolnjeval. In moj Oče ga bo ljubil in bova k njemu prišla in pri njem prebivala.«

V senci tujega gospodstva

Nekaj opomb k najnovejši prevratni dobi

Dne 15. marca so vse postaje nemškega radia začele svojo večerno oddajo z zmagoslavnim klicem: — Razpad CSR je dovršeno dejstvo! —

Bratislavski radio je istočasno v navdušenih hvalospevih slavil novo slovaško državo. Čez Češko in Moravsko so se valili nemški tanki in oklopni avtomobili proti slovanski zlati Pragi.

V Podkarpatski Rusiji se je peščica čeških in slovaških vojakov upirala prodiranju madžarskih vojsk, ki so v enem tednu »brez boja in navdušeno pozdravljene od prebivalstva« zasedle mejo na Karpatih.

V bratislavskih vojašnicah so češki vojaki začudeno gledali skozi okna na čete svojih tovarišev z nasajenimi bajoneti in poslušali zategli, otožni glas trobent, ki so se poslavljale od na tleh ležeče češkoslovaške državne tribarvnice in obenem pozdravljale nad njimi vihrajočo belo-modro-rdečo državno slovaško.

Državni uslužbenci so češkega leva na uniformah ovijali s slovaško tribarvnico.

Po ulicah so korakali oddelki Hlinkove garde in peli:

— Nech žije sloboda slovenského naroda...

V soboto 18. marca so bratislavske garnizije, Hlinkova garda in FS' oddelki proslavljali »najsrečnejš dan slovaškega naroda«, kakor je v svojem govoru na balkonu mestnega gledališča povedal šef propagande in novi glavni poveljnik Hlinkove garde Šano Mach in se neštetokrat zahvalil »nepremagljivemu vodji velikega in gentlemenskega naroda«, ki je doprinesel glavni delež k nastanku »svobodne slovaške države.

In teden dni so v znak veselja na vseh hišah visele zastave, belo-modro-rdeče, modre

¹ Freiwilliger Schutzdienst.

avtonomistične in ob njih krvavordeče s črnim kljukastim križem, kajti sosedni »gentlemenski« narod se je z brati Slovaki veselil njih »osvoboditve«.

Avdiencia na Hradčanih

Republika je razpadla. Niti en dan ni trajala zasedba Češke in Moravske in že je dne 16. marca Hitler sprejel na Hradčanih v avdienco predsednika protektorata dr. Hacha.

Dr. Tiso, Karl Sidor

Ni še utihnil zadnji odmev radijskih poročil o prevratu, ni še na Hradčanih izzvenela nemška himna, ko so od vseh strani začele padati psovke na predsednika slovaške vlade dr. Tiso in Karla Sidorja, ki sta »izdala republiko«, ki sta »spravila bratski češki narod v suženjstvo«, saj je dan pred nastankom slovaške države dr. Tiso potoval k Hitlerju in je istočasno bil Sidor predsednik slovaške vlade namesto odstopivšega Teplanskega. To je dovolj, da sta ta dva najodličnejša moža današnje Slovaške postala izdajalca! Nikdo od teh »objektivnih in skrajno pravičnih« sodnikov pa ne ve, da je bila republika že davno pred Tisovim potovanjem v Berlin in Sidorjevimi predsedništvom obsojena na smrt ne na Slovaškem in brez sodelovanja in vednosti teh dveh, in da je dr. Tiso v Berlinu imel samo dve možnosti, da ali z odklonitvijo pogojev, ki so mu bili stavljeni sam sodeluje pri razkosanju svojega naroda med nemško, poljsko in madžarsko državo in ga tako uniči, ali pa mu reši vsaj, kar se rešiti da in proglasi »prostovoljno« odcepitev od Čehov. Nikdo tudi ne ve, da je 12. marca ob dveh zjutraj v Bratislavi Karl Sidor s nekaterimi voditelji garde in akademiki s solzami v očeh odhajal iz sobe, kjer jim je Seiss-Inquart povedal, kaj čaka Slovaške, če se ne odločijo za korak, ki so ga dva dni pozneje storili. Tudi nikomur ni znano, da je Karl Sidor bil glavni zagovornik trializma med Poljaki, Čehi in Slovaki in torej ni mogel istočasno prodajati Čehov Nemcem za ceno take samostojne države, kakor jo je lahko sam predobro videl vnaprej. Tudi ne more biti izdajstvo Čehov in sploh slovanstva dejstvo, da je Sidor moral odstopiti zaradi tega, ker je povsod nastopal kot Slovan in niti ni hotel iti v Berlin, ko ga je nemški zunanji minister povabil k Hitlerju. Seveda pa s tem še ni rečeno, da se ne bi smel z vso silo boriti za naravne pravice svojega naroda, ki je bil v nacionalnem oziru popolnoma zapostavljen, saj so že lani v praškem parlamentu oklevali, ali naj priznajo Slovačkom samostojno narodnost, ali pa naj jih smatrajo še nadalje samo kot sestavni del umetno ustvarjenega naroda češkoslovaškega, ki je bil češkoslovaški samo na Slovaškem, dočim je na poti do Prage slovaški del izgubil in ostal samo češki. Občudovanja vredno je to, da so mnogi naši akademiki, ki se smatrajo za najradikalnejše borce slovenstva stoočtostni nasprotniki Slovačkov, ki so vodili dvajset let domalega iste boje za svoje narodne pravice, kakor Slovenci. To ni doslednost, nepristransko presojanje slovaškega vprašanja pa to sploh ne more biti. Mnogi naši tovariši se ne morejo otresti mišljenja, da so katoliški Slovaki pač manj vredni, ker so katoliški, Čehi pa svobodomiseln, drugim morda ne ugaja dejstvo, da na Slovaškem rdeče zastave s srpom in kladivom nikoli niso bile priljubljene, vsaj tako silno ne kot v Pragi. Tako misleči tovariši naj si pri presojanju podobnih težkih vprašanj snamejo kriva očala!

Slovaško izobraženstvo

Pri nas prevladuje mnenje, da Slovaki niso imeli izobraženstva in so zato skoraj vsa uradniška mesta od najnižjih do najvišjih zasedli

Čehi. To je deloma res. Toda če tako stanje traja dvajset let, je pa že nekoliko sumljivo, saj vendar dva milijona ljudi v 20 letih da dovolj izobražencev. Neverjetno se pa zdi, da Slovaki niti za sluge in vratarje ne bi bili sposobni, ker so n. pr. na bratislavni univerzi tudi sluge in vratarji bili Čehi. Na drugi strani je res, da so v gospodarskem in socialnem oziru bili Slovaki na visoki stopnji prav po zaslugi Čehov. Slovaki so vedno zahtevali le to, kar jim je po vsej pravici šlo, nikdar pa niso pravni zastopniki Slovaške hoteli razbiti države, saj so vedno in povsod poudarjali, da je republika prirodna celota in bi jim izven nje bilo težko živeti.

Če torej kdo danes govori o »velikanski« ali celo o »glavni« krivdi Slovačkov na razbitju republike (če se o krivdi sploh more govoriti), bo moral poseči malo nazaj in pogledati, koliko so krivi tisti, ki so dvajset let vodili politiko države in jo pritiirali do propada. Menda ne bo nihče trdil, da so politiko vodili Slovaki, ki so bili tlačeni, saj je Praga n. pr. Madžarom brez debat priznala narodnost, dočim so o slovaškem »narodu« še lani »debatirali« in »glasovali«.

Razpoloženje ljudstva

Mislím, da je zelo pomembno tudi poročanje dunajskega radia, ki v svojih slovaških oddajah vsak dan bolj zaskrbljeno ugotavlja, da »med preprostim slovaškim narodom silno raste slovanska zavest, nekak panslavizem«, ki ga podpira Hlinkova garda, četudi samo naskrivaj. Zanikati slovansko usmerjenost slovaških akademikov in jih dolžiti kakega germanofilstva ali madžaronstva, more samo tisti, ki jih ne pozna ali, ki vidi v borbi za pravice svojega tlačenege naroda separatizem ali morda celo izdajstvo. Dejstva kažejo ravno nasprotno in prišel bo dan, ko bodo tudi slovaški akademiki in z njimi ves narod slovaški oprani tega, po krivici nanje vrženega madeža. Več kot navadno nasprotstvo kaže tudi dejstvo, da mnogo katoliških akademikov ni obiskalo nad dva meseca trajajoče protiboljševiške razstave v Hlinkovem domu samo zato ne, ker je med prireditelji bila tudi Nemška stranka.

Morda si kdo misli, da so Slovaki res navdušeni nad to »svobodo«, ki jo njih časopisi od 14. marca dalje tako silno hvalijo, in da so res sami hoteli imeti lastno državo. Če bi to bila resnica, potem ne bi že dne 15. marca, torej samo en dan po proglasitvi samostojne države glavni poveljnik AHG in generalni tajnik Hlinkove Slovaške Ljudske Stranke dr. Jozef Kirschbaum na prvi strani »Nastupa« pisal: »Slovaška država se je rodila kot edina možnost ohranitve slovaškega naroda. Vsako igračkanje s tem dejstvom bi bilo torej ogrožanje narodnega obstoja. Ta zavest nas v senci mednarodnih dogodkov navdaja s tesnobo...« — In na drugem mestu v istem članku piše: »Naša slovaška država je prišla ne samo v sosedstvo, ampak se je celo rodila v senci mogočnega nemškega rajha...«. Kdor hoče, lahko razume!

Sence

Kako današnja Slovaška izgleda? O tem je težko govoriti, predvsem zato, ker mora vsakega Slovana v dno duše zaboleti, kar vidi v tej nesrečni deželici. Danes je še morda mala peščica ljudi, ki se navdušujejo nad tem, kar imajo, velika večina pa z bridko ironijo priznava, da »smo se osvobodili svobode«. Ne zato, ker je avtoritarni režim in je nositeljica vsega pri nas tako zloglasna Hlinkova stranka in garda, ampak zato, ker so sence legle čez Slovaško,

Tam na desnem bregu veletoka je na visokem drogju črni kljukasti križ in po Bratislavi in drugih slovaških mestih bijejo ob stene dolge rdeče zastave z znakom nemškega rajha. In skoraj vsako nedeljo korakajo po bratislavskih ulicah dolge čete uniformirane Hitlerjugend z dolgimi napoleonskimi bobni in iz votlih udarcev se

od časa do časa iztrga monotona koračnica,

Nič čudnega ni v Bratislavi, če se čez noč pojavijo na zidovih letaki z napisi: »Pressburg will den Anschluss?, tudi je samo po sebi razumljivo, da je dve tretjini trgovin poslikanih z velikanskimi šestororamenimi zvezdami z označbo: Jude — Židi, da hodijo ljudje po velikanskih napisih čez ceste: — Juden nach Palästina! in ob nedeljah in praznikih po še večjih — kljukastih križih in pozdravih — Heil Hitler!, da prodajajo Nemci po cestah razglednice z napisi: — Velkému ochrancovi Adolfovi Hitlerovi... da je v parku na vsaki klopi več

napisov v lepih tiskanih črkah: — Juden nicht erwünscht! Len pre arijcov! —

Po malih izbah v Svoradovu in Lafranconi pa ob večerih sanjajo akademiki s hrepenečim smehljajem na obrazih o novi svobodni domovini! To je upanje, ki jih drži v teh težkih dneh, to je sonce, morda še daljno, komaj vidno, ki pa vendarle sije skozi oblake, ki hite čez Bratislavo in Prago in čez tihe slovaške in češke vasi že od 14. marca.

Smrt gre pred vstajenjem in, saj je celo Kristus moral čez Kalvarijo v nebo! D.

Zloba ali naivnost

Nekateri megalomanski gorečniki, ki jim je zunaj v svetu vse večje in lepše kot doma, nikakor ne morejo spraviti v sklad s temi svojimi izvendomovinskimi predsodki zunanje-politične črte, ki ji sledi Jugoslavija pod vodstvom kneza-namestnika Pavla, opirajoč se bolj na zemljepisno stvarnost kot pa na dvomljive sentimentalnosti, ter se ne da zaplesti v nobeno mrežo in ki je prav te dni dobila priznanje v velikem svetovnem tisku.

Kaj bi torej radi ti čudni ljudje?

Poglejmo drug primer večjega sloga!

Zadnje dni so krožile raznovrstne vesti o posredovanju med obema blokoma, ki da ga je podvzela Sveta Stolica. Senzacionalne novice o konferenci petih v Vatikanu in podobno so bile zanikane. Vatikanska diplomacija zna čuvati svoj tradicionalni sloves najbolj solidne diplomatske organizacije, ki nikdar ne vodi »diplomacije na javnem trgu« — kot je napisal pariški »Temps«. Kljub temu pa se potrjuje, da Sv. Stolica posreduje.

In kakšen je bil odmev teh vesti v javnem mnenju? Vse, kar iskreno želi mir, čeprav manj blebeto to toliko po nemarnem izgovarjanju besedo »mir«, je z odkrito radostjo pozdravilo ta vzvišena prizadevanja. Nemir se je od tedaj znatno polegel in novi upi so se pokazali na motnih mednarodnih obzorjih.

Seveda ne manjka drugih — hvala Bogu, da so v manjšini —, ki s sumničenjem ali pa celo z gnevom in obdolževanji vračajo iskrenost in koristnost teh papeževih prizadevanj.

Na naslov teh sistematičnih »mirovnikih« vojskoželjnih je pariški »Figaro« napisal približno tole: Odklanjati misel papeževih posredovalne iniciative je zločinsko početje. Ali so ti ljudje res tako kratkovidni, da še sedaj ne vidijo, da je papeštvo danes edini činitelj, ki ima svoj prestiž še na obeh straneh barikade. Rooseveltova pisma so lahko silno lepa in resnična, toda njih praktičen pomen za

spravo je po usodni logiki zakona reakcije pod ničlo na lestvici minusov. Zato mora vsak človek odkritega srca in dobre volje zgolj iz vidika praktičnega realizma brez pridržkov iskreno in hvaležno pozdraviti pravno dejavnost Svete Stolice brez ozira na verske ali druge razloge.

Še od daleč nam ne prihaja na misel, da bi zunanje-politično črto Jugoslavije v vrednostni vrsti poskušali postaviti kje v bližino označene papeževе iniciative. Saj je vendar vsakomur jasno, da so vidiki, neposredni povodi in tudi razpoložljiva sredstva ter vloga prestiža povsem različni.

Toda eno je res: narekovana iz zemlje-

pisne stvarnosti in iz neposredno naših interesov — zunanje-politična črta Jugoslavije, dosledno in samozavestno vodena kot doslej, ne more drugega kot služiti splošnemu miru. Kajti narava nas je postavila med oba sovražna bloka, ne kaka ideološka apriornost. In ta položaj nam narekuje in nas pred lastno vestjo in pred zgodovino obvezuje do takega zadržanja, ki samo po sebi doprinaša svoje k zmanjšanju napetosti v nevarnem dinamizmu med obema blokoma, za katerega mi ne nosimo najmanjše odgovornosti.

Zato, Jugoslavija, drži svojo naravno črto, zvesto in dolgo, kot moreš! Kajti ta črta služi miru bolj kot bi mogla katera koli druga.

In prepričani smo, da bo naše javno mnenje ohranilo svoje zdravje in bo znalo sproti zmleti vse boleče izrodke megalomanske ideološke apriornosti, ki dela proti preprosti pameti, proti zemljepisu, proti resničnim interesom domovine in evropskega pomirjenja.

In končno, česa naj se bojimo? Ali ni bila Srbija tista, ki je leta 1914, — ko nekateri veliki narodi zaradi nepripravljenosti svojim vojakom niti uniform niso mogli dati, — dala vsemu svetu večni zgled, kako majhen toda ponosen narod odgovori onemu, ki bi pozabil, kaj je njegovo in kaj je — naše.

Vsi pa naj vedo, da bodo katoliški slovenski fantje v tem primeru znali dati jugoslovanski domovini bolj prepričevalen dokaz domoljubja, kot pa brbljavi komunistični emigranti in vojni ubežniki, ki iz Pariza in od drugod vodijo vse današnje akcije proti zakonitemu državnemu vodstvu v Jugoslaviji!

Pridi sveti Duh...!

Ob petletnici „Straže v viharju“

Kako neizmerno smo koprneli po sv. Duhu v preteklih petih letih! Kako ognjevit in iskreno si ga želimo za naše bodoče delo.

Modrost! Zemsko modrost, udobnosti, oportunitizma, človeške slave in vsestranskega ustrežanja odklanjamo. Boriti smo se morali proti komunizmu, pretiranemu nacizmu, demagogiji, materializmu, poltenosti... **Sv. Duh**, daj nam pravo modrost, da preziramo minljive stvari.

Umnost! Zemsko umnost o nebrzdani demokraciji, avtonomiji človeka, spolnem življenju, odpravi plodu, smo morali odklanjati; boriti smo se morali za avtoriteto papeštva, dostojanstvo človeške osebnosti, veličino žene in krščanskega zakona... **Sv. Duh**, daj nam pravo umnost, da bomo spoznali pomen Tvojih razodetih nauk.

Sv. svet! Svetovali so nam ljudsko fronto, slovenski blok, masovne akcije, štrajk, verski indiferentizem: odklanjati smo morali te navete in se odločiti za **dosledna** katoliška načela v vseh področjih življenja, v filmu, gledališču, prosveti; iskali smo smernice v papeških okrožnicah in ne drugod... **Sv. Duh**, podpiraj nas s svetom, da se bomo v dvomih in težavah odločili za pravo pot.

Moč! Delali so nam ovire od vseh, prav od vseh strani: eni nam pravijo, da smo ozkosrčni fanatiki, drugi, da smo širokosrčni »kameleoni«. Eni polnijo svoje predale (Akademski glas, 1551, Naša misel) z ostudnimi izpadi proti nam, drugi pravijo, da smo začeli prežgodaj izhajati in da nas čez pol leta ne bo več; vsi so pa edini v tem, da nas ovirajo, lista ne širijo in ga sovražijo. Preko vsega tega koraka »Straža« mirno in nadaljuje svôjo pot... **Sv. Duh**, daj nam moč, da premagamo težave od desne in leve...

Uk in znanost! Čujemo blodnje o večnosti materije, o slučajnem nastajanju sveta, o razvoju vseh organskih bitij brez Stvarnika; odklanjati smo morali te zmote in postavljali smo se z vso jasnostjo in odločnostjo na stran Boga in Njegovega razodetja: zahtevali smo,

da znanost univerze spoštuje brezpogojno vse resnice krščanskega razodetja in naj vzgaja mladino v smislu tisočletne krščanske tradicije...! **Sv. Duh**, pouči nas o resnicah, ki si jih Ti svetu razodel.

Pobožnost! Svet je poln zunanjih stvari, politike in gospodarstva, tehnike, filma, zabave, športa in plesov: »Straža« je morala kazati na potrebo notranje obnove in koncentracije v Kristusu Kralju, na evharistijo kot temelj verskega življenja, na Marijo kot vzor ponižne boguvdanosti; povedati smo morali, da imamo predvsem krizo duha, ne samo krizo kruha in dela; skušali smo čutiti in živeti s Cerkvijo in njenimi prazniki; priznavali smo z vsem ognjem Kristusa kot Kralja sveta, ki edini more rešiti svet s svojimi načeli in nauki. Borili smo se odločno proti organiziranemu brezboštvu... **Sv. Duh**, daj nam »pobožnost«, da bomo ohranili do Boga vedno otroško srce in se izogibali nadutosti onih, ki se opirajo na svojo avtoriteto in odklanjajo božjo.

Strah božji! videli smo prezir Tvojega Veličastva, Tvoje Cerkve, Tvojih nauk, Tebe samega, o Bog! Čutili smo, kako polagoma izrivajo Tebe iz zakonodaje, šolstva, umetnosti, javnega življenja; kako onečaščajajo nedeljo, kako Tvoja znamenja drugod odstranjajo iz šol in sodišč.

Sveti Duh, vlij nam strahu božjega, da se ne bomo zbal človeških in svetnih groženj, ampak da vztrajamo v borbi za božja načela.

Oborožujmo se!

Neprestano brnijo stroji in izdelujejo vsak dan veliko število vojnega materiala. Kakor plaz se je spustil nad Evropo obupen klic — orožje, kar je zajelo že skoraj vso zemljo. Vsak narod se oborožuje, velikanske vsote beležijo državni preračuni za obrambo domovine. Če jih vprašamo, zakaj vse to, bodo vsi enodušno odgovorili: »Obstoj našega naroda zahteva, da ga varuje čim močnejša in čim popolnejša vojna sila.«

Slični odgovor dobimo od vseh tistih, ki menijo, da je sila kakega naroda izključno v obilici in dovršenosti vojnega materiala. Vemo pa, da glavna moč temelji na disciplini, ki je le moralna vrlina. Vojaška discipliniranost ni vse; more se namreč doseči s silo. Vsekakor je največ dograjenost in poštenost značajev, brez katerih ne more noben narod dolgo živeti in uspevati.

Za dosego popolnosti državljanov imajo državni organi važne dolžnosti, ki jih ne moremo zanikati. Vztrajamo pa na tem, da se jim ne sme, kot je to navada totalitarnih držav, poveriti vodstvo duha in pozabiti razliko med tem, kar pripada cesarju, in med tem, kar pripada Bogu in njegovi Cerkvi.

Čvrsta opora narodu sta vest in poštenost državljanov. Ta poštenost mora vladati v njihovem življenju.

Varnost vsakega naroda in vsake države zahteva, da je meja zavarovana pred sovražnikovimi napadi; v še večji meri pa je treba zaščititi pred pešanjem narodovega značaja.

Ali je možno, da možje, ki jim je poverjeno vodstvo naroda, ne mislijo nikdar s strahom, da npravnost dežele postaja vedno plitvejša, da narod živi od trenutka do trenutka, ne da bi vsaj malo poznal tistega, ki je luč sveta? Naj zmagata kaka država še tako slavno, se vseeno ne bi rešila za dalj časa, če bi podlegla materializmu in brezboštvu in se ne bi povrnila h krščanskim zakonom in načelom. Narod ne izgine zaradi težkih telesnih ran, temveč zaradi svojih nezdravih tvorb od znotraj, ki ga zastrupljajo in ubijajo.

Padanje rojstev je prvi znak, pri katerem se mora vsakdo ustaviti in pomisliti, da je to pot, po kateri zelo hitro in tudi gotovo propadeta narod in država.

Bolj kot slavni vojskovodij in diplomatov, bolj kot iznajdljivih inženirjev potrebujemo tihih in skromnih, a zato večje uspehe dosegaajo delavcev, ki bodo narod očistili v njegovi notranjosti in mu tam nudili pomoči, kjer je najbolj potreben zdravila.

Samo npravstveno visoko stoječa dežela, ki je zdrava, nepokvarjena in krepostna, bo doživela slavne dni! Le globoka moralna vrednost je ono orožje, s katerim se bo postavil narod v bran vsaki sili in s tako močjo, da ga ne zlomi nobeno orožje. Oborožujmo se torej z orožjem, ki ga rja ne uničuje, kateremu vlaga ne škoduje, a kljubuje vsakemu napadu!

Uredništvo sporoča

S pričujočo, 30. številko, zaključujemo letošnji letnik Straže v viharju. Vsem, ki so pri listu sodelovali, se najlepše zahvaljujemo in jih vabimo, da tudi v bodoče pomagajo mladini v borbi za slovenska in katoliška načela.

Prva številka VI. letnika Straže v viharju izide v septembru.

KONGRES PAX ROMANE V AMERIKI

ZTO. Kdor bi se hotel udeležiti letošnjega kongresa Pax Romane, naj to takoj sporoči SDZ. Nalogo imamo, da udeležence takoj prijavimo. Prijave po koncu tega meseca ne bo mogoče več upoštevati. Podrobne informacije glede stroškov in potovanja daje odbor SDZ.

ZTO. Po zaključku študijskih dni v Saarnenu sta bila sprejeta pri Nj. svetosti Piju XII. predsednik Pax Romane Edvard Kirchner in tajnik Rudi Salat.

AKADEMIKI NA KONGRESU KRISTUSA KRALJA

ZTO. Na kongres Kristusa Kralja bo prišlo tudi več katoliških akademikov, zastopnikov slovanskih narodov. Tako se je že priglasilo okoli 20 poljskih akademikov, pa tudi nekaj Bolgarov. Če bo le mogoče, bo Slovenska dijaška zveza ob tej priliki priredila v okviru Slavicae catholicae zborovanje za slovanske akademike.

TABORI Slovenske dij. zveze bodo v Slov. Konjicah

a) dekliški: Začetek 17. julija zvečer, konec 20. julija zjutraj;

b) fantovski: Začetek 21. julija zvečer, konec 24. julija zjutraj.

Na poti v življenje

Tovarišem-abiturientom

Pred maturo ste, tovariši, še nekaj dni in osem let vzorov in bojov je za vami! Nihče vam ne bo več kazal § 27. v disciplinskem redu, ne veččnosti, obveznosti in omejitve osmih let vam bodo le še kot meglen spomin na dobo, ki ji dajete slovo.

Na vaše obzorje, tovariši, stopajo nove želje, nova stremjenja, novi cilji. Večino izmed vas vabi univerza.

Preden boste prestopili prag naše almae matris, bi radi, da se vam globoko v dušo vtisne zavest, da ste novi sloveskega, katoliškega naroda. To sta dve svetinji, dve bogati polji, ki čakata vaših rok in vaše pomoči, da bosta mogli prežeti našo univerzo, in želimo, da bi bil tudi mladi rod, ki prestopa letos prag naše univerze, med tistimi, ki bodo v bodočnosti čuvarji narodovih svetinj.

Okvir vašega delovanja naj bodo katoliška akademska društva, ki so včlanjena v AZ (kakor Danica, Kladivo, Savica, klub Straža). Ker nekateri klub »Straža« zlonamerno obrekujejo, vam naj pravila pokažejo, da je klub »Straža« primeren delovni okvir za vse idealne in dela voljne akademike.

Klub ima namen:

vzgajati člane za zavedne in dejavne katoliške akademike, ki bodo v praktičnem življenju gojili kreposti, živeli iz vere ter širili idejo Kristusa Kralja na univerzi in v javnem življenju;

v smislu teh načel je eden glavnih namenov kluba usposobiti člane za odločno borbo proti komunizmu in zbirati vse zdrave sile na univerzi v odločno protikomunistično fronto;

proučevati probleme slovenskega naroda, ohranjati in pospeševati njegove kulturne

osobine, vršiti narodnoobrambno delo, v najvišnji obliki gojiti med člani narodno kulturo, ljubezen do domovine in države;

gojiti v članih ideal najvišje strokovne izobrazbe in jih navajati k resnemu izpolnjevanju poklicnih dolžnosti; poglobljati stike med slušatelji in profesorji;

brantiti, podpirati interese slovenske univerze in se zanje boriti.

Tistim, ki se žele posvetiti medicini

Slovenskemu medicincu se stavijo na pot velike ovire, ki jih more le z jekleno voljo premagati. To velja zlasti za onega, ki hoče v Ljubljani začeti medicinske študije. Po zakonu o univerzah kraljevine Jugoslavije je namreč določeno, da ima ljubljanska medicinska fakulteta samo štiri semestre in ljubljanski medicinci so primorani, da se po dveh letih vpišejo na zagrebško ali na belgrajsko univerzo, kar pomeni za marsikatero veliko žrtev. Sicer je v prav isti uredbi dana obljuba, da se bo fakulteta polagoma spopolnjevala, toda po dvajsetih letih obstoja se še vedno nahaja v gluhi lozi in vse delo in intervencije za izpolnitev so izzvenele kot glas vpijočega v puščavi.

Razmere na fakulteti so vse prej kot primerne za težki in odgovorni študij medicine. Fakulteta ima na razpolago poslopje, prizidano prosekuri državne bolnišnice. Namesto ločenih institutov za anatomijo, kemijo, fiziološko kemijo in fiziologijo, za histologijo itd., so v to majhno poslopje, ki je pomenilo prvo zaslonno rešitev problema medicinske fakultete,

stisnjene skromne in borne predavalnice, ki onemogočajo kot »gospodom predavateljem, tako tudi slušateljem vsak prostejši razmah pri delu. Za vaje iz kemije je določen majhen kletni laboratorij, v katerem je prostora morda za deset oseb. Toda v njem mora ob istem času delati štirideset, petdeset ali celo več slušateljev.

Secirni dvorani sta dve: ena za prvi, druga za tretji semester. V vsaki se nahajajo po štiri secirne mize, na katerih opravljajo slušatelji sekcijske vaje; po ena tabla za risanje in morda še kako orodje, za katerega pa se je treba po navadi še obrniti na slugo. Trije in celo štirje slušatelji si morajo deliti en preparat, namesto da bi vsak dobil svojega. Neprijetna posledica je ta, da se v dvorani nahaja trikrat več slušateljev in da se isti morejo trikrat manj praktično udeleževati, kar edino vodi medicince do uspeha. Dvorane so slabo razsvetljene in brez ventilacije.

Anatomska predavalnica je poglavje zase. Dvajset let jo že grade in je po dvajsetih letih predavalnica pobeljena, so v njej postavljene klopi, tri table in ena štirinožna miza, tako da predavalnica še ni pripravna za predavanja iz anatomije, ker manjka kamnita miza in zlasti dvigalo ter osebje za donajanje mrliškega materiala. Zato so predavanja v prosekuri državne bolnišnice, ki je premajhna za 150 slušateljev, razen tega pozimi zelo slabo razsvetljena. Stoli so v njej postavljeni tako, da je mogoče preparate demonstrirati le od spredaj in ob izhodni steni.

Prav tako mizerno sliko kažeta histološka in fiziološka predavalnica. Najbolj bogata je še histološka, ker je opremljena celo z epidiaskopom za projekcije in za mikroprojekcije. Fiziološka predavanja so sedaj v predavalnici za anatomijo. Zatemnitev, ki je potrebna za projekcijo, omogočajo zastori, ki so: dolge pole papirja, kakršnega približno uporabljamo

za zavijanje knjig. Dvorane za histološke in fiziološke vaje so premajhne za večje število slušateljev. Zato so pri histoloških vajah razdeljeni na dve skupini, pri fizioloških pa na štiri, pri čemer gre v izgubo mnogo dragocenejšega časa.

V tem težkem in nezdravem vzdušju morajo dve do tri leta živeti tisti, ki se pripravljajo, da bodo nekoč skrbeli za zdravje svojega naroda.

Se ena težava je, s katero se mora boriti katoliški medicincec, pa naj gre študirat kamorkoli: marsikatero pikro mora požreti na račun svojega katoliškega prepričanja. Danes je pri nas namreč taka moda, da je medicincec materialist in da se požvižga na vse, česar ni mogoče izslediti pod skalpelom ali mikroskopom. Saj je znan anatom, ki je dejal, da je preseciral vsega človeka, a duše ni našel nikjer. Počasi, skoraj neopazno vcepijo študentu »spoznanje«, da je človek sicer višje razvita žival, ali nazadnje — vendarle samo žival. Človeka ponižajo s stopnje podobe božje na produkt dolgega razvoja, njegovi dedje in pradedje pa so bogve kakšne pomorske in pragozdne živali.

Vsak novodšli ima torej dvojno nalogo pred sabo. Vse sile mora zastaviti v to, da bo gojil predvsem svoj poklicni študij in drugič, da bo izklesal v sebi jeklen značaj, ki se ne boji izpričati svoje vere v Kristusa, ki je bil in je največji zdravnik vseh časov. Kdor bo imel močno voljo, bo prebredel vse težave in srečno prispel na drugi breg. In kdor bo imel odprto glavo ter bistro oko, se bo divil čudoviti harmoniji, ki vlada v zgradbi človeškega telesa in se bo čudil visoko umetniškemu stilu, v katerem je izklesana podoba človeka.

Zato vsem novim srečno in veselo dobrodošlico!

V JESENI NA SVIDENJE!

Književnost

Mrtva Mija

I

Vse drobne cvetke, sočne bilke so iz zemlje vzkliše,
pozdravile so sonce, veter, ptice in spomlad.
Kako je čudovito zdaj v objemu svetlih trat,
Ko vsaka barva, slednji glas je zase
melodijal!

A glej, zamrl je smeh na tvojih ustih, cvetka
Mija,
privid življenja novega zatislil ti oči.
Se, Mija, zdaj pod vonji rožnimi prijetno
spi?
Duši me jok, še bilke se solzijo vrh gomile.

II

Med smrekami in bori sleherni večer je ista
smer
in zmerom isti mlačni veter nosi mi
pozdrave,
poljubljajo in mamijo bohotnih njiv
dišave —
kot v slavnostni procesiji priromam v tvojo
vas.

Na hladno šipo čelo položim, nato strmim v
temo;
med nageljni te kličem: — Čuj me, Mija,
vse je kakor lani:
tišina, zvezde in ta zlati čas. O, vstani,
vstani! —
Težko iz groba: mrtve rože, tuja slast srca.
V. B.

Bela Krajina

Besede, ki jih čutim, nočejo mi iz srca,
ne morem ti najlepšega zapeti slavospeva,
ki slust in bol naj tvojo hkrati razodeva,
jih dramim, ki so v svet odšli, bodri, ki so
doma.

So v svet odšli, zabrisana vijugasta je sled
za morji, za mejami. Pisma ne vedo več
zanje.

Še se iz jate vrne — od nemira plič bolan je,
pa novi dom ga ugrabi gnezdu, zori davnih
let.

Njih novi dom — kdo bi ga še za našega
spoznal?
Več ne sliši vaška pesem, govornica mila
v modrosti tujih abecednikov je utonila —
o nadepolni rod, komu ga ne bilo bi žal?

Ko v vetrnih, soncu, mavricah budiš se za
spomlad,
jih ni, da zemljo čistili bi, znova prekopal,
prekrili strehe slamnate. Vzdihuješ V sinji
dalji
zamre tvoj jok — in tem, ki so doma,
pripravljaš sad.

Pripravljaš skopi sad, ko žarki te do smrti
žgo,
usihajo studenci, steljniki okamenijo;
v procesij, prošelj žalno se odeneš melodijo
za kruh in vino in za svetlo, radostno oko.

Da toliko je kruha belega ko vitkih brez,
da toliko je vina sladkega ko bujnih trtij,
bilo bi več jasnine v skromnih hišicah med
vrti
in več krvi v otroških licih, slajša srčna vez.

Uboga golobica, ne razpenjaj belih kril,
ostani, rodu zvesto gruli, drži ga in hrani!
Odmeva vrisku daj in balzam bodi skriti
rani —
živela v mojem srcu, mislih, pesmih boš
vseodilj.
V. B.

Pride ura

Pride ura — svet skrivnostno se razmika,
sinje dalje kličejo na vse strani.
Sanje tko: na platnu se zrcali slika —
Kje ta raj? začudene zro panj oči.

Pride ura — zacvete bolest slovesa:
komaj v dragi roki zatrepeče dlan,
že med srca vstaja biserna zavesa —
tuji se zgubimo vsak čez svojo plan.

Pride ura — mila, radostna zdonjava
dušo nam napolni: kam ne vemo z njo.
Svet ugasli v spenjeno obzorje plava,
barke z večnih rek naproti nam gredo.
V. B.

Ljudska fronta ploska ...

Gledališki poročevalci so grajali obnašanje
tistega dela občinstva ob slavnostni predstavi
Cankarja v Drami, ki je ploskal in razgrajal
ob odprti sceni. Drago Šega hoče v zadnji
»Sodobnosti« zagovarjati svoje sodruga, češ
da je publika »celo bolj instinktivno kot za-
vestno občutila vso etično veličino Cankarje-
vega dela, se ogrela ob njej in dala — bila
je to predvsem mladina — (podčrtali mi) —
temu glasnega izraza. Na skoraj enak način
je zagovarjal te neslane glasne pripombe in
razgrajanje med predstavo odbor slavističnega
kluba na naši univerzi in pobiral na zagovor
še podpise akademikov ostalih strokovnih
skupin.

Kdaj je mladina instinktivno »občutila vso
etično veličino Cankarjevega dela?« Takrat,
ko je padla katera na račun slovenskega du-
hovnika. Mladina je takrat in samo takrat
»instinktivno« začutila Cankarja velikana, ne,
ne — še vse premalo ji je to bilo. Ta mladina
in podobno ostalo občinstvo bi hotelo še več.
Da bi od prvega dejanja pa do zadnjega pri-
zora lila gnojnica na Cerkev in na duhovnike.
Potem bi ta publika šele »spontano aplavdi-
rala«. Čemu bi si zakrivali oči? Pri »Straži«
radi pogledamo naravnost v obraz, brez krinke
— čeprav to marsikom ne gre v račun.

Menda vendar ni Drago Šega tako zelo
naiven, da misli, da nismo videli, kdo je ku-
poval vstopnice v velikih množinah. Nekateri
so jih celo zastopali delili. Res naj ne bo Šega
in njegovi tako zelo naivni, da bi nas skušal

prepričati, da so nekateri delili vstopnice iz
same velike ljubezni do Cankarja in potem
do slovenske mladine, da bi »instinktivno ob-
čutila vso etično veličino Cankarjevega dela«.

»Če se bo kdaj zgodilo,« piše Drago Šega,
»da ne bomo ploskali Cankarju od srca ...«, bo
to dokaz, da nam Cankar ni več potreben —
takrat ga ne bo več treba klicati na reper-
toar.« Očividno so tisti, ki so delili vstopnice,
prepričani o tem, da Cankarju ni mogoče več
ploskati od srca, zato so nekateri najeli. Pa
je njih strah neutemeljen. Zrelo in pametno
občinstvo bo vedno pravilno cenilo našega
umetnika, toda ga ne bo nikdar potvarjalo, ga
ne bo hotelo potiskati v neko skrajnost. Pa
še nekaj: znalo se bo dostojno obnašati v
hramu Talije, ker se zaveda, da ni na ulici
predmestja.

Pred kratkim je gostovalo srbsko gledali-
šče v nekem črnogorskem mestecu. Med pred-
stavo je bilo slišati klice, metali so papir z
galerije v dvorano itd. Ko pa je glavni junak
umiral, se je začul glas iz dvorane: »Da si mi
zdrav, Jago!« Na to se spomni človek v naši
Drami. Pa vendar ne bo kdo trdil, da je to
črnogorsko početje kulturno.

Ob takih prilikah prihajamo bolj in bolj do
sledečega zaključka: nekaterim ljudem ni no-
bena stvar zadosti velika in zadosti sveta, da
je ne bi umazali. Enkrat se skrijejo za umet-
nika in streljajo junaško izza njegovega hrta.
Spet drugič se ne sramujejo izrabljati najtežji
položaj naroda v svoje strankarske koristi.

Dejstvo je, da tisti del občinstva, ki je
»instinktivno« začutil Cankarja, že od drugod
poznamo, da tudi drugod instinktivno čuti
spet drugačne veličine. Tudi niso zdaj prvič
nastopili ti junaki. Saj smo imeli priliko celo
pri Cankarjevem »Potopljenem svetu« slišati
medklice, ki je vendar tako mirna, miselno
razvita drama. Pri »Hlapcih« pa bi bili radi
nekateri osebe gnali v nevem kakšno skraj-
nost. Seveda so s tem ovirali igralce in motili
ostalo občinstvo.